

Čtrnáct let cesty od ústavu k domovu: Pardubický kraj jako první v Česku dokončil kompletní transformaci péče o ohrožené děti

25.9.2026 - | Krajský úřad Pardubického kraje

Pardubický kraj se stal prvním regionem v České republice, kterému se podařilo kompletně dokončit transformaci péče o ohrožené děti. Místo velkých ústavních budov dnes všechny děti žijí v běžných bytech či rodinných domech v rámci běžné zástavby a s režimem, který se přibližuje rodinnému životu. Jak ukazují zkušenosti z uplynulých let, takto rozsáhlá změna nejde udělat přes noc ani jediným rozhodnutím. Vyžaduje vytrvalost, odbornou i politickou shodu a jasnou vizi, díky níž se Pardubický kraj stává inspirací pro ostatní kraje.

První myšlenka na transformaci se v Pardubickém kraji zrodila již počátkem roku 2012 v návaznosti na Národní strategii ochrany práv dětí. Následovalo čtrnáct let mravenčí práce, hledání cest, vzdělávání zaměstnanců a postupného přechodu k individuální péči rodinného typu.

Změny v péči se staly politickou prioritou kraje

O nezbytnosti vytrvalosti, dlouhodobé vizi a průkopnické roli kraje hovoří hejtman Pardubického kraje Martin Netolický: „Jsem velmi rád, že jsme se v průběhu našeho kontinuálního působení shodli na tom, že transformace péče je politickou prioritou Pardubického kraje, a že ji takto vnímaly všechny subjekty, které v jednotlivých volebních obdobích působily v krajském zastupitelstvu. Právě na příkladu transformace je vidět, že je možné uskutečňovat dlouhodobou vizi a strategii, která přesahuje jedno volební období, a skutečně ji uvést v život. Pardubický kraj patřil mezi první regiony, které k transformaci přistoupily, a dnes jsme zároveň prvním krajem, který ji dokončil. Jsem přesvědčený, že můžeme být v tomto směru příkladem pro ostatní, a pevně věřím, že na tuto cestu nerezignují a budou v ní pokračovat stejně důsledně jako my.“

Na náročnou cestu bez předem připravených návodů a na samotnou podstatu změny navazuje náměstek hejtmána a vedoucí řídicího týmu transformace dětských domovů a dětských center Pavel Šotola: „Transformace péče o ohrožené děti v Pardubickém kraji není zdaleka jen o stěhování z ústavních budov do běžných bytů či domků, ale jde o zásadní proměnu přístupu k dětem i jejich rodinám s důrazem na potřeby dětí a zajištění jejich bezpečí. Takto zásadní změnu systému by však nebylo možné realizovat bez jasné vize, dostatku času, finančních prostředků a společného odhodlání, a to jak na úrovni politické, tak i odborné. Cestu k menším domácnostem a rodinnému způsobu péče jsme si museli v Pardubickém kraji prošlapat sami – neexistoval hotový návod ani příkaz shora. Na začátku byla představa, že děti jednoduše opustí velké ústavní budovy a přestěhují se do menších domácností. To je však jen ta první viditelná změna. Skutečně zásadní změna spočívá v každodenní práci s dětmi, ve vztazích, které s nimi pracovníci vytvářejí, a v novém pojetí péče.“

Konec nálepkování

Dětské domovy patří v České republice do resortu školství. Je tomu tak i na krajích. V Pardubickém kraji je má na starosti radní pro školství Josef Kozel. „Z pohledu oblasti školství není naše role jen v tom, abychom zajistili fungování dětských domovů. Jsme odpovědní za to, aby děti vyrůstaly v prostředí, které jim co nejvíce připomíná skutečný domov a dává jim šanci dobře vykročit do života. Změnily se nejen budovy, ale i způsob zajištění každodenního chodu domácností. Už nepotřebujeme tolik provozních profesí, jako ve velkých ústavech. Naopak jsme posílili to nejdůležitější – přímou

práci s dětmi. Na žádném bytě ani domku už navíc nenajdete nápis ‚Dětský domov‘. Přestali jsme děti označovat nálepkou, kterou si samy nevybraly. Možná se to může zdát jako drobná změna, ale pro děti i jejich okolí má velký význam.“

Kojenecké ústavy tu už dávno nenajdete

Bývalé dva kojenecké ústavy ve Veské a ve Svitavách se už před lety proměnily v Dětská centra. Malé děti kraj umísťuje do pěstounských rodin a centra mohla rozšířit své zdravotní služby včetně těch specializovaných pro děti se zdravotním znevýhodněním a jejich blízké prostřednictvím Center komplexní péče o děti. Jedním z nejdůležitějších přínosů transformace je zakotvení zdravotních respitních pobytů v zákoně o zdravotních službách, což poskytuje rodinám potřebnou podporu při dlouhodobé péči o dítě.

„Součástí transformace bylo také osamostatnění zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc (ZDVOP) a jeho následné přestěhování do rodinných domů v běžné komunitě. Děti v krizové situaci tak mohou dočasně žít v prostředí, které jim poskytuje větší pocit bezpečí, soukromí a stability,“ konstatoval náměstek hejtmana Pardubického kraje pro zdravotnictví Pavel Štefka.

Finanční náročnost a zdroje financování

Celá transformace vyžadovala významné finanční investice skloubené z evropských dotačních titulů i z vlastního rozpočtu Pardubického kraje:

- Projekty Národního plánu obnovy: Celkové náklady dosáhly 222 milionů korun, z čehož podíl dotací EU činil 158,5 milionu korun.
- Vlastní rozpočet Pardubického kraje (2018–2026): Kraj ze svých prostředků vynaložil cca 113 milionů korun na realizaci transformačních plánů (např. mzdy asistentů pedagoga, projektové dokumentace na nemovitosti, vybavení, vzdělávání pracovníků, nájemné, automobily či investice do prvního domku v Poličce).
- Dofinancování odborných úvazků: Pardubický kraj dofinancovává 1,5 úvazku asistenta pedagoga na každou rodinnou skupinu, což představuje celkem 37,5 úvazku na 25 rodinných skupin.

Fakta a čísla transformace:

- Původní stav: 5 dětských domovů v 7 velkých budovách a 3 centra pro děti do 3 let ve 3 areálech.
- Současný stav: 12 rodinných domů, 1 dvojdomek, 14 bytů, 3 rodinné domy pro děti ve ZDVOP a rozvinuté specializované zdravotní služby.
- Velikost domácností: V jedné domácnosti žije maximálně 6 dětí, o které se stará stálý tým pracovníků.
- Proměna týmu: Zrušeny byly provozní pozice (kuchařka, pradlena, uklízečka, správce apod.) a naopak byly posíleny odborné pozice (case manager, asistent pedagoga, psycholog, etoped).

<https://www.pardubickykraj.cz/aktuality/134100/ctrnact-let-cesty-od-ustavu-k-domovu-pardubicky-kraj-jako-prvni-v-cesku-dokoncil-kompletni-transformaci-pece-o-ohrozene-deti>